

ПРОДОВОЛСТВЕНАТА СИГУРНОСТ И НЕЙНОТО ИНСТИТУЦИОНАЛИЗИРАНЕ НА ГЛОБАЛНО РАВНИЩЕ

Инж. Драгомир Петков

*Директор на Професионален колеж по Охрана и Сигурност
„Св. Георги Победоносец“, гр. Стара Загора*

Резюме: В настоящата статия се разглеждат актуални проблеми на институционализирането на дейността по преодоляването на продоволствената криза на глобално, регионално и национално равнище. Изведени са актуални приоритети и принципи за взаимодействие на модели за ефективно и ефикасно управление. Разгледани са особеностите на формирането на съвременна концептуална позиция на основата на разбирането, че продоволствената сигурност е висша социокултурна ценност.

Ключови думи: продоволствена сигурност, управление, продоволствени ресурси, продоволствена среда.

FOOD SECURITY AND ITS GLOBAL INSTITUTIONALIZATION

Eng. Dragomir Petkov

*Principal of the Professional College of Security and Safety
„St. George the Victorious“, Stara Zagora*

Summary: The present manuscript examines important problems of the institutionalization of activities aimed at overcoming the food crisis at the global, regional and national level. The modern priorities and principles for the interaction of models for efficient management are derived. The specific features of the formation of a modern conceptual attitude based on the understanding that food security has a high socio-cultural value are examined.

Key words: food security, management, food resources, food environment.

Когато разглеждаме теоретичните и методологичните подходи към формирането на понятието „продоволствена сигурност“, можем да говорим за някои общи принципи на дейностите по създаването на оптимални условия за изграждането на устойчива система за развитието на продоволствена икономика. Тази концептуална позиция се опира на разработените от световната общност принципи, които са в контекста на осъзнаването и разбирането на дълбочината и много факторността на природата на продоволствената криза. В това отношение особено значение има Концепцията за устойчиво развитие. Тя даде тласък за формирането на цял набор от идеи за различни аспекти на решаването на глобалния продоволствен проблем. По-специално, това се отнася до нов идеологически подход към взаимодействието на

изкуствената и естествената човешка среда. Задачата за регулиране и разумно, от гледна точка на продоволствената система като цяло, развитие на човешката икономическа дейност излезе на преден план в политическите и икономическите действия на световната общност.

В хода на решаването на продоволствения проблем става очевидно, че на национално и дори на регионално равнище самите държави не могат да решат проблема с продоволствената сигурност, защото само универсална организация като Организация на Обединените Нации (ООН) може да направи това. Това се определя от универсалния характер и глобалния мащаб на действие на тази световна организация. Те, от своя страна, съответстват на универсалния характер и глобалния мащаб на продоволствения проблем.

Продоволствената сигурност е Висша социокултурна ценност, която може да се определи и като балансирано взаимодействие между човека и неговия начин на живот, най-важното условие за постигането на което е включването на продоволствен компонент в дейността на човека, за да се създаде оптимално местообитание за него, както естествено, така и изкуствено.

За да се разберат институционалните фактори при формирането на глобалната система за продоволствена сигурност, е необходимо да се използва подходяща методологична рамка. Трансформацията на идеологическите, социалните и икономическите структури се осъществява чрез институциите. Успешното прилагане на реформите изисква промени в институционалната система и в идеологическите основи на обществото, на държавата и на нацията, тъй като изборът и решенията в крайна сметка зависят от менталните модели на населението.

Най-важното условие за осигуряване на безопасно съществуване и по-нататъшен прогрес на човечеството е опазването, съхраняването и защитата на продоволствените ресурси, както и запазването на основите на човешкото съществуване. Под влияние на социалния и на научно-техническия прогрес в съвременното международно право се формира специален принцип на международното продоволствено конкретно проявление на един от основните принципи на съвременното международно право – принципът на опазване на продоволствените ресурси.

Принципът на продоволствената сигурност обхваща всички области на взаимодействие между държавите в планетарен мащаб, тъй като проблемите на взаимоотношенията между човека и продоволствената среда могат да бъдат успешно разрешени само в комплекс, в единна връзка с проблемите на мира и на сигурността, на икономическото и социалното развитие.

За да се определят политическите пътища и модели за формиране на глобална институция за продоволствена сигурност, е необходимо да се разработят нови идейни постановки. Те ще спомогнат да се разбере необходимостта от коеволуционни форми на човешко развитие. Те ще премахнат есхатологичните мотиви в съвременната картина на света, която се характеризира с противопоставянето на естественото и изкуственото човешко местообитание.

Наред с това обективно условие за успешното създаване на система за продоволствена сигурност е развитието на демократичните основи на съвременното общество, държава и нация. По този начин ще се осигури надежден съюз на глобалното гражданско общество и на глобалните бизнес кръгове за насърчаване на управлението на продоволствените ресурси в контекста на формирането на продоволствено модернизирана пазарна икономика, в рамките на идеологическите принципи на устойчивото развитие.

Що се отнася до въпроса за политическите и за регионалните особености на формирането на институцията за продоволствена сигурност, може да се направи следният извод. Първо, че процесът на създаване на политически и на правни норми за продоволствено регулиране на човешките дейности се основава на принципът на създаването на обща правно-нормативни правила. Второ, през 21 век ролята на водещите икономики (Съединени Американски Щати, Руска Федерация, Република Индия, Китайска Народна Република, Федеративна Република Бразилия) става една от основните в решаването на проблемите на продоволствената сигурност. Посоката на развитие вече зависи от направения стратегическия избор по отношение на тяхното икономическо и социално развитие. Днес най-актуално е създаването на енергийно ефективни и ефикасни технологии. Важен фактор за икономическа иновация е въвеждането в практиката на транснационалните корпорации и на държавните компании на концепцията за „зелена“ икономика.

Трето, разглеждайки пътищата и формите за реформиране на ООН като световно политическо условие за институционална еволюция на системата за осигуряване на продоволствената сигурност може да се посочи, че Световната общност активно търси нови институционални форми за организация на адекватни, ефективни и ефикасни структури, които могат да станат интегрални системи за глобално управление на продоволствената сигурност. Продоволствената криза има безспорно глобален характер, това определение се отнася и за Европейският съюз (ЕС). Необходимо е да се мобилизират всички организационни компоненти на системите на ООН и на ЕС. Необходими са усилията на всички държави, регионални организации на гражданите на неправителствени организации, на бизнеса в частния сектор за реализация и преодоляване на продоволствената криза. Като цяло може, да се констатира, че, за съжаление предлаганите проекти на продоволствения мениджмънт в рамките на ООН и на ЕС не са получили дължимата им реализация. Необходимо е по-скоро да бъде разрешен проблема за разпределение на правомощията на националните и наднационалните институти на международната продоволствена сигурност. Този проблем е свързан с обстоятелството че, държавите по-често поставят своите национални интереси над общо човешките, а продоволствената самодостатъчност може да бъде постигната само в условията на общо човешка солидарност.

В заключение, особено внимание трябва да се обърне на значимостта от взаимовръзката между понятията „управление“, „сигурност“. Разгледани в контекста на опазването, съхраняването и защитата на продоволствената сигурност. Трябва да се подчертае, че управление и продоволствена сигурност изискват тясно взаимодействие на глобално, регионално и национално на държавните структури, които са призвани да създават най-добри условия за повишаване жизнения стандарт на човека. Продоволствените проблеми принуждават да се променят менталните стереотипи в разбиране на въпросите за управление и продоволствена сигурност на глобално равнище. За първи път в условията на човечеството възниква проблемът за устойчивото развитие като базов фактор за безопасното съществуване на бъдещите поколения. Решаването на този проблем може да стане само при условие, че настъпят кардинални изменения на управленските механизми на глобалните продоволствени структури.

Списък на използваната литература

1. Иванов И., Развитие, конкурентноспособност и приоритети на българското земеделие, С., 2021.
2. Нейкова, М., Комплексното административно обслужване и новите стандарти за качество на административното обслужване, ИПА – София, 2014.
3. Нейкова, М. Понятието „Национална сигурност“ – съвременни аспекти; Издание: МК-ЦЮН, Година: 2017.
4. Нейкова, М. Гражданското общество – фактор на сигурността в държавата, 2018
5. Русчева, Д., С. Грозданова, П. Тодоров, Продоволствени ресурси и продоволствена сигурност на Република България, С., 1999, ГорексПрес
6. Савчев Евг., Д. Янков, Т. Желева, Продоволствена сигурност, Стара Загора, ВИ Тракийски университет, 2022.
7. Шаркани, Пал, Световната продоволствена криза, С., Земиздат, 1983.
8. Чилова, Н. Административният контрол и административните юрисдикции в законодателството на буржоазната Българска държава, Актуални проблеми на правното регулиране на бизнеса, УНСС, С., 2019.
9. Drought monitoring and early warning: concepts, progress and future challenges, World Meteorological Organization, Geneva, 2006.
10. Folke, C., Hahn, T., Olsson, P., Norberg, J. Adaptive Governance of Social-Ecological Systems. In Annual Review of Environmental Resources 30. 2005.